

हे अग्ने त्वं पृथिव्यां पयो रसं धाः धेहि स्यापय दधातेर्लुडि मध्यमैकवचने वृ-
पम् बहुलं हृन्दस्यमाञ्जोगेऽपीति [पा० ६. ४. ७५.] अडभावः । ओषधीषु च पयो
धाः । दिवि स्वर्गे च पयो धाः । अन्तरिक्षे च पयो धाः । किं च मक्षं मर्त्ये प्र-
दिशः दिशो विदिशश्च पयस्वतीः पयस्वत्यो रसयुताः सन्तु आहुतिपरिणामेन पृ-
थिव्यादयो ममाभीष्टदा भवन्त्वित्यर्थः ॥ ३६ ॥

a. देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूजो हस्ताभ्याम् ।

b. सरस्वत्यै वाचो यत्तुर्यत्नेणाग्नेः साम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॥ ३७ ॥

का० [१८. ५. ६-१.] सुवं प्रास्य परिश्रित्स्पृक् कृत्ताजिनमास्तीर्य पुहाडुत्तरं शे-
पेऽपः कृत्वाभिषेकसामर्थ्यात् क्षीरोदके वा वाजपेयिकानीति श्रुतेस्तत्राभिषिच्यते
ब्रह्मवर्चसकामश्चित्यन्वारब्धो देवस्य वेति । अस्यार्थः । कर्मापवर्गे औदुम्बरं च-
तुष्कोणं सुवमाहवनीये प्रक्षिप्याग्निपुहाडुत्तरदिशि परिश्रित्संलग्नं प्राग्ग्रीवमुत्तर-
लोम कृत्ताजिनमास्तीर्य तत्र स्थितो ब्रह्मवर्चसकामो यजमानश्चयनकृतान्वारम्भो
ऽध्वर्युणा सर्वौषधशेषेणाभिषिच्यते । किं कृत्वा सर्वौषधशेषेऽपो जलानि (38.) कृ-
त्वा अभिषेकस्यैव द्रव्यसाध्यत्वात् (39.) अयं पूर्वपक्षः सिद्धान्तमाह क्षीरोदके वे-
ति वा पूर्वपक्षनिरासे शेषे जलसेको न यतस्तत्र क्षीरोदके विद्येते (40.) वाज-
पेयिकानीति श्रुतेः [१. ३. ४. ७.] अत्र वाजपेयसम्बन्धीनि वाजप्रसवीयानि श्रूयन्ते
तत्रोदकक्षीरे स्त एव औदुम्बरे पात्रेऽप आसिच्य पयश्चेत्युक्तेः [कात्या० १४. ५.
१६.] अतस्तस्मिन्मिश्रेणैवाभिषेको न जलसेक इत्यर्थः ॥ देवस्य त्वा । व्याख्या-
तम् ॥ सरस्वत्यै लिङ्गोक्तदेवतं यजुः । सरस्वत्यै षड्यर्थे चतुर्थी सरस्वतीसम्ब-
न्धिन्या वाचो वाण्या यत्तुर्नियन्तुः प्रजापतेः यत्नेन नियमेन अग्नेश्च साम्राज्येन
चक्रवर्तिनेन हे यजमान त्वामभिषिञ्चामि मत्कृताभिषेकेण वाक्सिद्धिरैश्वर्यं सा-
म्राज्यं च तव सम्पद्यन्तामित्यर्थः ॥ ३७ ॥

X. ऋतापाडुतधामाग्निर्गन्धर्वस्तस्यौषधयोऽप्सरसो मुदो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाहताभ्यः स्वाहा ॥ ३८ ॥